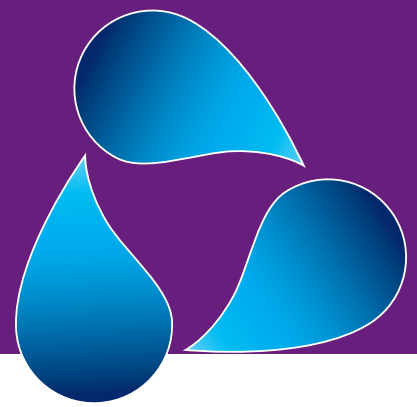

Fakta fra Norsk Vann

Om bransjen | 2013

Vann- og avløpsbransjen i Norge

En tilfredsstillende vannforsyning og avløpshåndtering er nødvendig for at samfunnet skal fungere. Vann- og avløpsbransjen er en formidabel næringsmiddelprodusent og miljøaktør, som produserer over 700 millioner kubikkmeter drikkevann årlig og renser det brukte avløpsvannet før det slippes ut til naturen igjen. 6500 ansatte i vann- og avløpsbransjen sørger for at vann- og avløpstjenestene fungerer 24 timer i døgnet, 365 dager i året.

Skjematisk kan vann- og avløpsinfrastrukturen inndeles i følgende enheter (se figur):

- Vannkilde (grunnvann eller overflatevann) og tilhørende nedbørfelt
- Vannbehandlingsanlegg
- Distribusjonssystem for vann (ledningsnett, tunneler, høydebasseng, pumpestasjoner)
- Transportsystem for avløpsvann (ledningsnett, tunneler, pumpestasjoner)
- Avløpsrenseanlegg, inkludert slambehandlingsanlegg
- Resipient for rensed avløpsvann

Vannforsyningen

Vann er menneskets viktigste næringsmiddel. Hver dag bruker hver person i Norge ca. 200 liter vann. Rundt 10 liter går til drikke og matlaging, mens det øvrige går til andre formål, som renhold, hygiene, klesvask, toalettspyling m.m. Vannforsyningen dekker også behovene til andre enn husholdningene, som næringsliv, brannvesen, skoler, barnehager og helseinstitusjoner.

Ca. 1600 vannverk sørger for vannforsyning til 90% av befolkningen, mens de øvrige 10% har egen brønn eller mindre fellesanlegg.

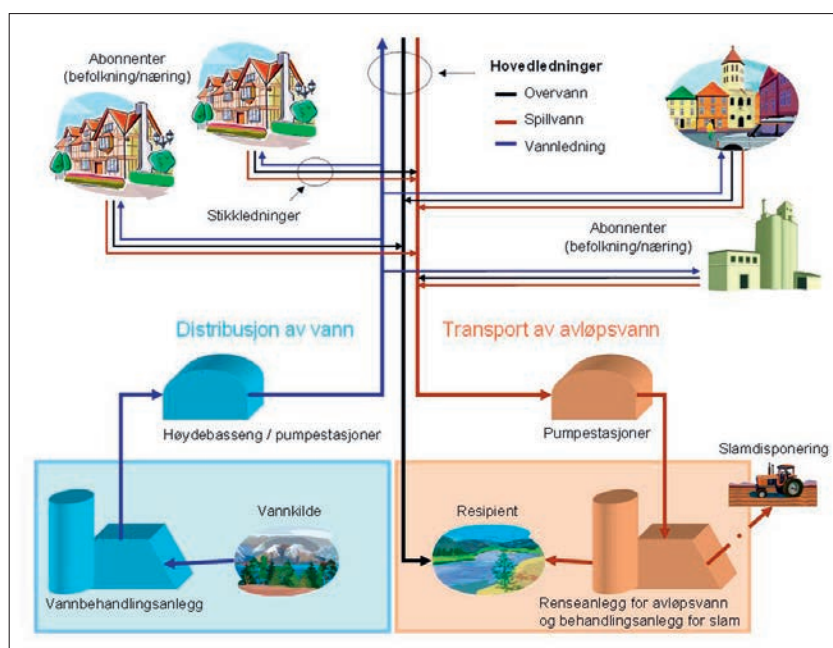
Av disse 1600 vannverkene er ca. 1100 kommunale eller interkommunale, ca. 400 er mindre samvirkevannverk eid av brukerne og ca. 100 er hyttvannverk. 90% av vannforsyningen kommer fra overflatevannkilder, som innsjøer, tjern og elver, mens 10% kommer fra grunnvannskilder. 41% av vannproduksjonen fra kommunale vannverk går til husholdningene, 2% går til fritidsboliger, 25% går til næringsliv, mens 32% går tapt som lekkasjer på ledningsnettet. Kravene til vannforsyningen er bl.a. gitt i drikkevannsforskriften.

Avløpshåndtering

Avløpsvann er vann som er brukt i husholdninger, industri og annen virksomhet, og som må borttransporteres og renses forsvarlig før utslipp til naturen igjen. Ca. 2600 kommunalt eller interkommunalt eide avløpsverk sørger for å ta hånd om avløpet fra 84% av befolkningen, mens de resterende 16% har egne avløpsanlegg eller mindre, private fellesløsninger. Kravene til rensing er hjemlet i forurensningsforskriften og varierer avhengig av blant annet størrelsen på utslippet og tilstanden til resipienten der rensed avløpsvann skal slippes ut.

Slammet fra avløpsrenseprosessen gjenbrukes i stor grad som gjødsel og jordforbedringsmiddel i jordbruket og på grøntarealer, etter å ha gjennomgått behandling og kvalitetskontroll i henhold til krav i gjødselvereforskriften.

Skjematisk skisse over vann- og avløpsinfrastrukturen

Ledningsnett

For distribusjon av vann og borttransport av avløpsvann har kommunene ansvar for 43.000 km vannledninger, 35.900 km avløpsledninger (inklusive fellesledninger for overvann og avløpsvann) og 15.700 km overvannsledninger. I tillegg kommer det private stikkledningsnett til og fra bygningene, samt ledningsnett for andelsvannverk og mindre fellesløsninger.

Eierskap

Det er kommunene som i hovedsak eier vann- og avløpsanleggene. En del kommuner har organisert virksomheten i interkommunale selskaper. I tillegg finnes det en del samvirkevannverk eid av brukerne. I januar 2012 vedtok Stortinget at vann- og avløpsinfrastrukturen forblir i offentlig eie og ikke kan selges til private aktører, gjennom ny lov om kommunale vass- og avløpsanlegg. Begrunnelsen for loven er at vann- og avløpstjenestene er en naturlig monopolvirksomhet, og at det offentlige eierskapet er viktig for å ivareta kvalitet, sikkerhet og pris på tjenesten i et langsiktig perspektiv.

Kostnader og gebyrer

Gjenanskaffelsesverdien for vann- og avløpsanleggene i Norge er beregnet å være på 1053 milliarder kroner, hvorav ledningsnett utgjør om lag 90%. Mange investeringer i vannbehandlingsanlegg, avløpsrensingsanlegg og ledningsanlegg er allerede gjennomført, men kostnadene vil fortsatt være store i årene fremover. De viktigste årsakene til dette er:

- Det blir stadig strengere kvalitetskrav både til vann, avløp og slam

- Klimaendringene medfører at vann- og avløpsbransjen må gjøre en rekke tiltak
- Det bygges ut vann- og avløps-tilbud til stadig større del av befolkningen
- Eksisterende anlegg blir gamle og må fornyes

En norsk husstand betaler i dag gjennomsnittlig 7000 kr i årlig gebyr for vann- og avløpstjenestene til sammen. Det er behov for å øke dette gebyret i mange kommuner, for å få gjennomført nødvendige

investeringer og vedlikehold. Gjennomsnittlig ledningsfornyelse er 0,48% for avløpsledninger og 0,66% for vannledninger, men det er nødvendig å øke utskiftings-takten i mange kommuner, slik at regningen ikke blir overlatt til kommende generasjoner.

Drikkevann i springen koster deg ca. 2 øre per liter. Vann på flaske koster deg 1000 ganger mer per liter. Det er dokumentert at vannet i springen i Norge har minst like god kvalitet som flaskevannet.

Regelverk og myndigheter

- Bruk av vann i naturen til drikkevannsproduksjon styres bl.a. av vannressursloven. Det er Olje- og energidepartementet som er overordnet myndighet, med NVE som direktorat.
- Kvaliteten på drikkevannet er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet og styres bl.a. av reglene i drikkevannsforskriften. Mattilsynet er godkjenningmyndighet og fører tilsyn med vannverkene.
- Avløpshåndteringen er underlagt miljøkravene i forurensingsloven og forurensningsforskriften. Miljøverndepartementet er overordnet myndighet, med Miljødirektoratet som fagdirektorat. Fylkesmannen er forurensningsmyndighet for de 400 største avløpsanleggene, mens kommunen selv er myndighet for de 2200 øvrige anleggene og for avløpsanlegg i spredt bebyggelse.
- Slam fra avløpsrensing går i stor grad tilbake til naturen som gjødsel i landbruket og på grøntarealer. Gjødselverkforskriften regulerer dette. Landbruks- og matdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Miljøverndepartementet er overordnet myndighet, mens Mattilsynet er tilsynsmyndighet.
- Planlegging og bygging av vann- og avløpsanlegg reguleres bl.a. av plan- og bygningsloven med forskrifter. Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet har delt ansvar for denne loven, og Direktoratet for byggkvalitet er sentral i oppfølgingen.
- Vann og avløp er definert som såkalt kritisk infrastruktur i samfunnet, med egne krav til sikkerhet og beredskap. Her er både Justisdepartementet og DSB sentrale, i tillegg til helse- og miljømyndighetene.
- Vann- og avløpstjenestene finansieres gjennom gebyrer som kundene betaler. Regelverket for hvordan gebyrene skal beregnes styres av Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet og med Miljødirektoratet som sentralt direktorat.

Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vann- og avløpsbransjen. Organisasjonen skal bidra til å oppfylle visjonen om rent vann ved å sikre bransjen gode rammevilkår og legge til rette for kompetanseutvikling og kunnskapsdeling.

Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide vann- og avløps-selskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 360 kommuner med ca 95% av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer.

Norsk Vann BA
Vangsvegen 143
2321 Hamar,
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no